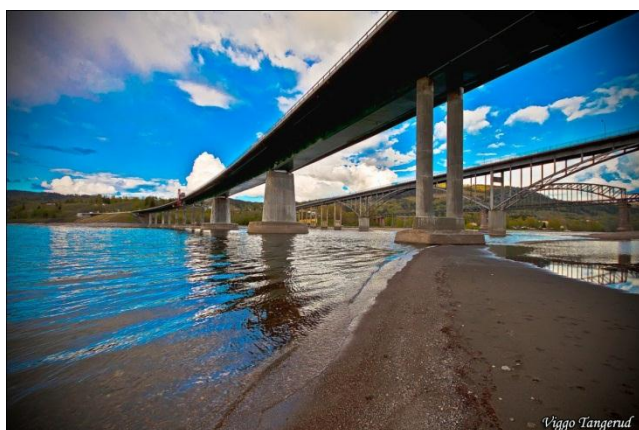

Historie fra Minnesund.

Minnesund har i lang tid hatt en interessant plass på Østlandet i forhold til samferdsel og kommunikasjon. Gjennomgangsferdsel er et stikkord. Her møtes Vormo og Mjøsa og ferdsel på denne vannvegen var eldre tiders «E6». Veggen var strak og farbar fra Eidsvoll til Lillehammer. Og når jernbanen kom til Eidsvoll i 1854, tok det *bare* én dag å komme seg fra hovedstaden og til Lillehammer. I dag kjøres den strekningen på E6 med bil på drøyt 2 timer.

Minnesund er i dag kjent for sine broer over vannet. Jernbanebrua er fra 1889, den gamle «Minnesundbrua» som nå heter Langset bru, er fra 1959, og motorvegbrua ble ferdig til OL på Lillehammer åpnet i 1993. De to sistnevnte ble fredet av riksantikvaren i 2008.

Vannet har spilt en stor rolle opp igjennom tida. Og kanskje derfor har Minnesund også Norges eneste innenlands sjøfartsmuseum – Mjøssamlingene ved Minne – nå en del av

Mjøsmuséet. Her ble DS Skibladner satt sammen i 1856. DS Skibladner «seiler» fremdeles på Vormo/Mjøsa om sommeren. På 1800-tallet var det et 20-talls dampbåter som gikk mer eller mindre i rute her.

Under 2.verdenskrig ble Minnesundbrua sprengt for å forsøke å hindre tyskernes fremmarsj nordover. Minnesundbrua den gang, var dagens jernbanebrua, som den tida hadde kjøre- og gangfelt på begge sider av jernbanesporet.

Minne var fra gammelt av en kjent skysstasjon, ferjested og gjestgiveri. Husene på gården lå nede ved vannet, det Mjøssamlingene ligger i dag.

Det har vært industriell virksomhet på Minnesund i lang tid. Mye av virksomhetene var knytta til vannet og lå plassert ved Minne. I Minnevika var det teglverk, salpeterfabrikk, tjærebrenneri og pottemakeri. Mest kjent er skipsbyggeriet med slipp og verksted, som ble etablert i forbindelse med byggingen av det første dampskipet på Mjøsa i 1840 – DS Jernbarden. Minne var også hovedkvarter for tømmerfløtingen på Mjøsa/Vorma fram til dette tok slutt i 1980. Elva Lya/Holtåa hadde en meget allsidig industrivirksomhet med ca. 30 virksomheter opp igjennom tida. Dette var møller, sager, forskjellige fabrikker. Bodinsmia er av de mer kjente og folk kom fra store deler av innlandet for å

handle her. Julsruddalen hadde også stor virksomhet, blant annet var her en masovn som var knyttet til Eidsvold Værk og Feiring Jernværk.

I dag er industrielle virksomheter stort sett plassert på vestsida, på industrifeltet.

Handelsvirksomheten for øvrig er å finne på østsida, på Langset. Slik var det ikke

tidligere. Det kan nevnes at for ca. 40 år sida var det fem matbutikker i området, ved Holt/Holtåa, Minne, Langset, Stensby og Byrudstua og fire bensinstasjoner. Som kuriositeter kan nevnes at Minnesund har hatt både stråhattfabrikk, pensjonat, fiskenettfabrikk, hårnålsfabrikk, rikstelefonstasjon.

Navnet Minnesund er av relativ ny dato – satt sammen av det opprinnelige stedsnavnet *Minne* og *sund*. Minne, norrønt Minni, betyr munning, og henspeiler til Mjøsas utløp i Vorma. At det etter hvert ble hetende *Minnesund*, var det jernbanen som må ta ansvar for. Dette var for å unngå sammenblanding med stedet Minde utenfor Bergen. Minnesund ble brukt som navn fra 1.januar 1919. Da skiftet også Minne stasjon navn til Minnesund stasjon (142 m.o.h.). Den ble også nedlagt i 1980.

Geologisk er Minnesund en del av Oslofeltet. Dette har ført til at vi i dag har smaragdgruvene – Norges eneste og Nord-Europas eneste forekomst av smaragd, på Minnesund. Vi har Ninabben, som stikker opp fra åsene omkring som en vulkan – noe den faktisk også var for ca. 500 millioner år sida.

Snorre Sturlason skrev også om Minne i Heimskringla. Det var om slaget ved Minne i år 1137. Kong Inge var bare 3 år, men måtte være med i krigen. Dette var en urolig tid i landet, det var borgerkrigstid. Han ble forsøkt gjemt under en kappe, men ble truffet av et sverd og merket for livet. Etter dette ble han hetende Kong Inge Krokrygg.

Menneskelige spor kjenner vi på Minnesund tilbake til ca. år 2500 f.Kr. Det er funnet ei flintøks på Bjerknes, som dateres til denne tida. Ellers er det funnet eldre arkeologiske funn flere steder i området. Bl.a. er det funnet gjenstander fra steinalderen på Ovri, Dorr, Minne, Langset, Korslund og Byrud.

I dag ser vi på Minnesund som ett sted. Slik var det ikke i eldre tider. Går vi langt tilbake i tid, tilhørte «Østsida» og «Vestsida» til og med hver sine prostier. Østsida, som i middelalderen het Durål, tilhørte Solør prosti, mens vestsida tilhørte Romerike prosti. Helt til 1960 hadde Minnesund hver sin skolekrets på begge sider av Vorma/Mjøsa. I 1960 ble Stensby skolekrets og Langset skolekrets slått sammen med nordre del av Habberstad og Ulvin skolekretser, og Langset nye sentralskole ble bygd der skolen ligger nå.

Langset kirke er fra 1859. Den tilhører Øvre Romerike prosti og Borg Bispedømme.

Den største arbeidsplassen på Minnesund i de siste 100 årene, har vært Stensby sykehus. På det meste hadde sykehuset ca. 60 sengeplasser.

Minnesund har hatt og har et aktivt foreningsliv. Idrettslaget Nordre Eidsvoll Idrettslag, har mange aktive medlemmer og Langset skolekorps er et av de eldste i bygda.

Kjersti Solberg.

Kilder: Eidsvoll bygds historie, bygdehistorien nr. 1, Eidsvoll bygds historie 1914 – 1940, Skytilen nr. 1/12, statensvegvesen.no, wikipedia.org.